

MANAŽERSKÉ ÚČETNICTVÍ

Kalkulace

KALKULACE NÁKLADŮ VÝKONŮ

- ◆ V nejobecnějším slova smyslu se kalkulací rozumí **propočet nákladů, přínosu, zisku, ceny resp. jiné finanční veličiny** na výrobek, práci nebo podnikovou službu, na jejich dílčí část, činnost nebo operaci, kterou je třeba v souvislosti s jejich uskutečněním provést, na podnikovou investiční akci či na jinak naturálně (věcně) vyjádřený výkon.

Kalkulace

- ◆ Kalkulací se rozumí stanovení a zjištění nákladů a ceny na kalkulační jednici
- ◆ **Kalkulační jednice** představuje věcně i rozsahově vymezenou měrnou jednotku, ke které se vztahují náklady i související ekonomický prospěch
  - Přímé náklady
  - Nepřímé (režijní) náklady

Kalkulace

◆ Přímé náklady

- Příklady: přímý materiál, přímé mzdy, zákonné zdravotní a sociální pojištění, ...

◆ Nepřímé (režijní) náklady

- Spojeny s obsluhou a řízením útvarů
- Zahrnují se v poměrné výši do ceny kalkulační jednice (kalkulační metody)
- Příklady: spotřeba energie, odpisy investičního majetku, opravy a údržba, finanční služby, mzdy pracovníků vykonávajících sekundární funkce, ...

Základní kalkulační pojmy:

- ◆ Pojem kalkulace nákladů výkonů lze obecně chápat ve třech základních významech:
- ◆ Jako **činnost** vedoucí ke zjištění či stanovení nákladů na konkrétní výkon podniku, který je přesně druhově, objemově a jakostně vymezen (na tzv. kalkulační jednici),
- ◆ Jako **výsledek** této činnosti, tedy propočet celkových nebo dílčích nákladů na kalkulační jednici,
- ◆ Jako vydělitelná **část informačního systému** podniku, sice úzce spjatá s nákladovým účetnictvím.

Kalkulace dle časového horizontu

◆ Předběžná kalkulace

- ◆ Před započítáním služby / zahájením činnosti
- ◆ Informace z technických podkladů, směrnic, historického vývoje nákladů
- ◆ Cílem je předběžně zjistit náklady (PROČ?)

◆ Kalkulace výsledná

- ◆ Po ukončení výroby / činnosti
- ◆ Informace z účetnictví
- ◆ Cílem je zjistit skutečné náklady na kalkulační jednici

Metoda kalkulace

- ◆ způsob stanovení předpokládané výše nákladů, resp. následného zjištění skutečných nákladů na určitý výkon organizace.

Obecně je závislá na:

- ◆ Vymezení předmětu kalkulace,
- ◆ Způsobu přiřazování nákladů předmětu kalkulace,
- ◆ Struktuře nákladů, ve které se zjišťují nebo stanovují náklady na kalkulační jednotici.

Vymezení předmětu kalkulace

- ◆ Všechny druhy dílčích i finálních výkonů, které organizace vyrábí nebo provádí, ale i
- ◆ Zákaznický orientovaná kalkulace = nejen druh výkonu, ale i odběratel, jemuž je zakázka určena.
- ◆ Předmět je vymezen:
  - kalkulační jednoticí
  - kalkulovaným množstvím

Přiřazování nákladů předmětu kalkulace

- ◆ Dva okruhy problémů
  - **Jak** přiřazovat náklady kalkulační jednotici? (metodické hledisko)
    - ◆ přímé x nepřímé náklady
  - **Proč** se přiřazují náklady kalkulační jednotici? (uživatelské hledisko)
    - ◆ alokace nákladů

Typy nákladů

◆ Fixní

- ◆ nemění se s objemem výroby, ale jsou spojovány s činností
- ◆ příklady: odpisy a opravy budov

◆ Variabilní

- ◆ mění se s objemem výkonů
- ◆ příklady: přímý materiál a mzdy, příplatky za přesčasy, odpisy a opravy výrobního zařízení

Typový kalkulační vzorec

- ◆ 1. Přímý materiál
- ◆ 2. Přímé mzdy
- ◆ 3. Ostatní přímé náklady
- ◆ 4. Výrobní (provozní) režie
  - ◆ = Vlastní náklady výroby (provozu)
- ◆ 5. Správní režie
  - ◆ = Vlastní náklady výkonu
- ◆ 6. Odbytové náklady
  - ◆ = Úplný vlastní náklady výkonu
- ◆ 7. Zisk (ztráta)
- ◆ Cena výkonu (základné)

Metody kalkulace

◆ A) kalkulace dělením

- prostá – stejnorodá výroba, jeden druh výkonů
- s poměrovými čísly – podobné výrobky, stejný typ výroby, ale lišící se rozměry, tvarem atd... (poměr = vztah k základnímu výrobku)

◆ B) kalkulace přírážková

- různorodá výroba
- režijní náklady se rozdělují podle zdůvodněné rozvrhové základny (např: přímé mzdy)

Alokace

= přiřazení nákladů příslušnému objektu.

Hlavním cílem je zpřesnit informace o nákladech týkajících se určitého objektu.

Cíl alokace

- ◆ Neexistuje univerzálně správný nebo špatný způsob přiřazení nákladů příslušnému výkonu. Každý způsob alokace musí respektovat nejen vztah nákladů k objektu, ale zejména rozhodovací úlohu, která bude na základě tohoto přiřazena.

Alokační fáze

- ◆ = dílčí část celkového procesu přiřazování nákladů finálním výkonům, jejímž cílem je pomocí alokačního postupu vyjádřit míru příčinné souvislosti mezi alokovanými náklady a finálním výkonem. Zpravidla 3:
  - Přiřazení přímých nákladů k objektu jejich vzniku
  - Vyjádření vztahu nepřímých nákladů - souvislosti
  - Vyjádření podílu nepřímých nákladů

Rozvrhová základna

- ◆ je v zásadě „spojovacím můstkem“, který umožňuje překlenout zprostředkovaný vztah nepřímých nákladů k jednici výkonu.
- ◆ Závěr: význam jakéhokoliv přiřazení nákladů pro řízení a rozhodování vzrůstá a klesá podle toho, jak úzký (či naopak volný, zprostředkovaný) příčinný vztah je mezi přiřazenými náklady a objektem přiřazení.